

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ สมรรถภาพที่วัดนี้คือสมรรถภาพในด้านการสอน สมรรถภาพในด้านการปฏิบัติการพยาบาล สมรรถภาพในด้านการบริหารการศึกษา และสมรรถภาพในการวิจัย โดยการเปรียบเทียบแยกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ วุฒิ และสังกัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอาจารย์พยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และสังกัดกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 40 ข้อ หาค่าความตรงของแบบสอบถามด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพยาบาลจากสถาบันต่าง ๆ จำนวน 7 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 18 คน เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) ตามวิธีการหาความเที่ยงโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .95 แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หามัชฌิมเลขคณิต ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลทั้งสองส่วนรวม และแต่ละสถาบัน โดยการทดสอบหาค่าที (t - test)

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่าอาจารย์พยาบาลทั้งสองสถาบันคือทบวงมหาวิทยาลัย และกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พยาบาลต่ำกว่า 2 ปี น้อยกว่าผู้ที่มีประสบการณ์กว่า 2 ปี (ตารางที่ 1)

1.2 วุฒิ พบว่าอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิศึกวุฒิจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีวุฒิศึก ส่วนอาจารย์ของกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้มีวุฒิศึกมากกว่าผู้ที่ไม่มีวุฒิศึก (ตารางที่ 2)

1.3 การอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน พบว่า อาจารย์พยาบาลทั้งสองสถาบัน เป็นผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนมากกว่าผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม (ตารางที่ 3)

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูอาจารย์พยาบาล ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่ำกว่า 2 ปี และมากกว่า 2 ปี เกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ คือ

2.1 ในด้านการสอน พบว่า อาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมและอาจารย์พยาบาลของแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าไม่สนองสมมุติฐานข้อ 1.1 ที่ว่าครูพยาบาลที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 2 ปี และอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์มากกว่า 2 ปี จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนแตกต่างกัน (ตารางที่ 4)

2.2 ในด้านการปฏิบัติการพยาบาล พบว่า อาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมและอาจารย์พยาบาลของแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า ไม่สนองสมมุติฐานข้อ 1.2 ที่ว่า อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 2 ปี กับอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์มากกว่า 2 ปี จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการปฏิบัติการพยาบาลแตกต่างกัน (ตารางที่ 5)

2.3 ในด้านการบริหารการศึกษา พบว่า อาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมและอาจารย์พยาบาลของแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าไม่สนองสมมุติฐานข้อ 1.3 ที่ว่า อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 2 ปี กับอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์มากกว่า 2 ปี จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการบริหารการพยาบาลแตกต่างกัน (ตารางที่ 6)

2.4 ในด้านการวิจัย พบว่า อาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมและอาจารย์พยาบาลของแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า ไม่สนองสมมติฐานข้อที่ 1.4 ที่ว่า อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 2 ปี กับอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์มากกว่า 2 ปี จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการวิจัยแตกต่างกัน (ตารางที่ 7)

3. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล ในสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย และสังกัดกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข ที่มีวุฒิต่างกันคือ ผู้ที่มีวุฒิกฎ กับผู้ที่ไม่วุฒิกฎ เกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ คือ

3.1 ในด้านการสอน พบว่า อาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมและอาจารย์พยาบาลของทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนอาจารย์พยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสนองสมมติฐานข้อ 2.1 ที่ว่าอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิกฎกับไม่มีวุฒิกฎมีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการสอน แต่ไม่สนองสมมติฐานเฉพาะความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข (ตารางที่ 8)

3.2 ในด้านการปฏิบัติการพยาบาล พบว่าอาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมที่มีวุฒิต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอาจารย์พยาบาลของทบวงมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอาจารย์ของกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุขมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสนองสมมติฐานข้อ 2.2 ที่ว่า อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิกฎ และไม่มีวุฒิกฎ จะมีความเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการปฏิบัติการพยาบาลแตกต่างกัน แต่ไม่สนองสมมติฐานในค่าความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข เท่านั้น (ตารางที่ 9)

3.3 ในด้านการบริหารการศึกษา พบว่า อาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมและแต่ละสถาบันที่มีวุฒิต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนองสมมติฐานข้อ 2.3 ที่ว่า

อาจารย์ที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครู จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการบริหารการ ศึกษาแตกต่างกัน (ตารางที่ 10)

3.4 ในด้านการวิจัย พบว่าอาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมและอาจารย์ พยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสนองสมมติฐาน ข้อ 2.4 ที่ว่าอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิครูกับอาจารย์ที่ ไม่มีวุฒิครู จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการวิจัยแตกต่างกัน แต่พยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัย ภัทรวงศาธารณสุขมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงไม่สนอง สมมติฐาน

4. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลที่ต่างสังกัด กันคือ อาจารย์พยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และอาจารย์พยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัย ภัทรวงศาธารณสุข เกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ

4.1 ในด้านการสอน พบว่า อาจารย์พยาบาลของทั้งสองสถาบัน มีความ คิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าไม่สนองสมมติฐาน ข้อ ที่ 3.1 ที่ว่า อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างสังกัดกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพ ในด้านการสอนแตกต่างกัน (ตารางที่ 12)

4.2 ในด้านการปฏิบัติการพยาบาล พบว่า อาจารย์พยาบาลของทั้งสอง สถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าไม่สนอง สมมติฐาน ข้อที่ 3.2 ที่ว่า อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างสังกัดกัน จะมีความคิดเห็น เกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการปฏิบัติการพยาบาลแตกต่างกัน (ตารางที่ 12)

4.3 ในด้านการบริหารการศึกษา พบว่า อาจารย์พยาบาลทั้งสองสถาบัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าไม่สนองสมมุติ- ฐาน ข้อที่ 3.3 ที่ว่า อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างสังกัดกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สมรรถภาพในด้านการบริหารการพยาบาลแตกต่างกัน (ตารางที่ 12)

4.4 ในด้านการวิจัย พบว่า อาจารย์พยาบาลของทั้งสองสถาบัน มีความ คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า สนองสมมติฐาน ข้อ 3.4

ที่ว่า อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างสังกัดกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการ
การวิจัย แตกต่างกัน (ตารางที่ 12)

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็น
ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า

1. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ต่างกัน
คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 2 ปี กับผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 2 ปี พบว่า อาจารย์พยาบาล
โดยส่วนรวมและแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
• 05 และเมื่อเปรียบเทียบในแต่ละด้าน ปรากฏว่า

1.1 ในด้านการสอน การที่อาจารย์พยาบาลทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละ
สถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันนั้น พิจารณาได้ว่าอาจารย์พยาบาลทุกคนไม่ว่าจะปฏิบัติ
หน้าที่มานานมากน้อยเท่าไร มีความเข้าใจที่ว่า หน้าที่ของอาจารย์ก็คือการสอน และเป้าหมาย
ของการสอนนักศึกษาพยาบาลคือมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการให้บริการการ
พยาบาลแก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบริการการพยาบาลนั้นเกี่ยวข้องกับสุขภาพ
อนามัยของประชาชนในสังคม ถ้าสมาชิกของสังคมมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ก็จะเป็นพลังอันสำคัญ
ในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการเสริม-
สร้างนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ทางทฤษฎีและสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในทางปฏิบัติได้
อาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตร รู้จักหลัก
และวิธีการสอน แต่เดิมการศึกษาวินิจฉัยพยาบาลมุ่งที่การสร้างทักษะในวิธีการพยาบาลเป็นหลัก
ใหญ่ มีการสอนในชั้นเรียน มีห้องปฏิบัติการ และจัดให้นักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยภายใต้
การแนะนำและควบคุมของหัวหน้าคึก กระบวนการเรียนการสอนเน้นที่อาการพยาธิสภาพของ
โรคเป็นหลักในการจัดการพยาบาล ต่อมาการศึกษาพยาบาลได้รับการปรับปรุง จากการเรียน
การสอนแบบ Passive Learning เป็นแบบ Active Learning มากขึ้น การสอนที่เคย

เน้นที่วิธีการพยายาม เปลี่ยนเป็นการสอนโดยเน้นที่ Concepts และ Principle และในปัจจุบันกำลังพัฒนาไปสู่การสอนที่เน้นวิธีการแก้ปัญหา¹ (Problem Solving Approach) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีหลักการ นอกจากหลักและวิธีการสอนแล้ว การเลือกเนื้อหาวิชาที่จะสอนก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยต้องเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และพัฒนาความคิดให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าในวิชาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาการทางด้านการแพทย์ ซึ่งมีวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ ในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ก็นับว่าจำเป็นสำหรับอาจารย์ ความไม่สอดคล้องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านทฤษฎี และการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติทำให้เกิดความล้มเหลวในด้านคุณภาพ ดังนั้นอาจารย์จะต้องพิจารณาเลือกประสบการณ์ในขอบเขตของความเหมาะสมพอดี และสัมพันธ์กับเนื้อหาทางด้านทฤษฎี ประการสุดท้ายของการจัดการเรียนการสอน คือการประเมินผล อาจารย์จะต้องใช้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งในด้านการสอนของอาจารย์และของหลักสูตรด้วย ภัยเหตุผลที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่ากระบวนการการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พยายาม ดังนั้นความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการสอนจึงไม่แตกต่างกัน

1.2 ในด้านการปฏิบัติการพยายาม ผลการวิจัยพบว่า ครูพยาบาลทั้งในส่วนรวม และแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการปฏิบัติการพยาบาลนี้ อาจารย์พยาบาลเห็นว่าจำเป็นมาก (ตารางที่ 5) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าทุกคนตระหนักถึงความรับผิดชอบโดยตรงของตนเองต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลที่จะต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ดังนั้น นอกเหนือจากการสอนและ

¹ วิเชียร ทวีลาภ, "สถานะการศึกษาพยาบาลของประเทศไทยในปัจจุบัน" ใน ประมวลการประชุมพยาบาลครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2522) : 21.

นี้เทศน์นักศึกษาแล้ว อาจารย์พยาบาลควรได้มีส่วนร่วมในการให้การพยาบาลผู้ป่วยด้วยตนเอง เพื่อเป็นการฝึกทักษะ เฮเตอร์ (Hayter) กล่าวว่า "การเป็นครูพยาบาลจำเป็นอย่างไร จะต้องมีความชำนาญทางคลินิก และจะต้องคงความสามารถด้านนี้ตลอดไป จึงจะช่วยให้ การสอนภาคทฤษฎีมีประสิทธิภาพ" ¹ นอกจากนั้นการที่อาจารย์ได้ลงมือปฏิบัติการพยาบาล จะเป็นตัวอย่างแก่นักศึกษาอีกด้วย เฮนเดอร์สัน (Henderson) กล่าวว่า "ครูจะสอน เกี่ยวกับการให้การพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เมื่อครูเป็นผู้สาธิตการพยาบาลนั้นให้ นักศึกษาดูเอง" ² และราเวน (Rauen) ได้เสริมว่า "ครูพยาบาลต้องรับผิดชอบใน การแสดงตนให้เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษา จะต้องแสดงทักษะในการพยาบาลภายในหอผู้ป่วย ถ้าครูขาดความสามารถในการแสดงบทบาทของพยาบาลอย่างแท้จริงจากการฝึกปฏิบัติแล้ว ครูจะไม่สามารถช่วยนักศึกษาให้เข้าใจถึงแนวความคิดทางการพยาบาลได้" ³ ด้วยเหตุนี้ อาจารย์พยาบาลจึงเห็นว่า การปฏิบัติการพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็น

1.3 ด้านบริหารการศึกษา อาจารย์พยาบาลทั้งส่วนรวมและแต่ละสถาบัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในตำแหน่งนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับมีความจำเป็นน้อย (ตารางที่ 6) ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากระบบบริหารงาน คือการบริหารแบบรวมอำนาจ (Centralization) กับแบบ กระจายอำนาจ (Decentralization) กิจกรรมบางอย่าง เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตร สถาบันการศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ต้องการให้มีความเป็นระเบียบ และรวดเร็วจึงตั้งผู้รับผิดชอบ

¹Jean Hayter, "A Teacher Return to Staff Nursing," The Journal of Nursing Education (January 1967) : 29.

²Virginia Henderson, The Nature of Nursing (New York : The Macmillan Company, 1966) : 41.

³Karen C. Rauen, "Expectation of the Clinical Instructor as Role Model," The Journal of Nursing Education 13 (August 1974) : 33.

ชอบในรูปคณะกรรมการ ฉะนั้นผู้ที่ดำเนินการในเรื่องนี้จะเป็นอาจารย์พยาบาลระดับผู้บริหาร อาจารย์พยาบาลทั่ว ๆ ไป ไม่มีโอกาสร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ ซึ่งโดยหลักการกิจกรรมดังกล่าว อาจารย์พยาบาลที่เป็นผู้สอนควรจะมีส่วนร่วมในการจัดทำ เพราะผู้สอนเป็นผู้ใกล้ชิดหลักสูตร เป็นผู้ใช้หลักสูตรย่อมจะทราบปัญหาและข้อขัดข้องได้ดีกว่าผู้อื่น ฉะนั้นจึงควรเป็นบุคคลสำคัญในการแก้ไขหลักสูตร ลออ พูทางกูร กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรไว้ว่า "การเรียนในแต่ละวิชาหรือแต่ละยูนิตนั้น หลักสูตรควรจัดทำโดยผู้สอนโดยตรง" ¹ นอกจากนั้นกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีอยู่ในแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถภาพในค่านับบริหารการศึกษาก็ได้แก่ การจัดประชุม - ปรึกษา - ปรึกษานิเทศ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน กิจกรรมเหล่านี้ก็เช่นเดียวกับกิจกรรมในเรื่องหลักสูตร คือจัดทำในรูปคณะกรรมการ ทำให้อาจารย์พยาบาลทั่ว ๆ ไปไม่มีส่วนร่วมรับผิดชอบ จึงทำให้คิดว่า สมรรถภาพในค่านับมีความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่น้อย

1.4 ค่านับการวิจัย อาจารย์พยาบาลทั้งส่วนรวมและแต่ละสถาบันที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าคะแนนเฉลี่ยของกิจกรรมค่านับอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมค่านับมากนัก ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น อาจารย์พยาบาลมีงานประจำคือ ดูแลนักศึกษาทั้งในห้องเรียนและคลินิกมาก จึงไม่มีเวลาปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการวิจัย ไม่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบัน ขาดทุนทรัพย์ หรือขาดความเข้าใจในกระบวนการทำการวิจัย ดังนั้น อาจารย์พยาบาลจึงมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมค่านับมีความจำเป็นน้อย

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครู ในด้านต่าง ๆ พบว่า

¹ ลออ พูทางกูร, "องค์ประกอบของหลักสูตร," รายงานผลการประชุมวิชาการ เรื่องการสอนบนหอผู้ป่วย (พระนคร : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2516), : 60.

2.1 ในคําให้การสอน อาจารย์พยาบาลโดยส่วนรวมและอาจารย์พยาบาลของทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า กลุ่มอาจารย์ที่ไม่มีวุฒิกฎมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มามีวุฒิกฎ (ตารางที่ 8) ซึ่งอาจเนื่องมาจากแนวนโยบายการศึกษายาบาล ได้มีการพัฒนาไปจากเดิม คือจากการปฏิบัติตามอย่างหรือเลียนแบบ มาเป็นการศึกษาที่เน้นการแก้ปัญหา (Problem Solving Approach) ซึ่งอาจารย์จะต้องมีความรู้ในเรื่องหลักและวิธีการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับหลักสูตร ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ไม่ได้รับการเตรียมตัวในด้านความเป็นครู จะรู้สึกเป็นความยุ่งยาก และเห็นว่าเป็นความจำเป็นในการเตรียมสอน ส่วนครูในสังกัดกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข ที่มีวุฒิต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นระยะ ๆ ตลอดปีและในรอบ 1 ปี อาจารย์พยาบาลแต่ละหมวด จะมีโอกาสเข้ารับการอบรมสัมมนาอย่างน้อย 1 ครั้ง

2.2 ในคําให้การปฏิบัติการพยาบาล พบว่า อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิต่างกัน โดยส่วนรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอาจารย์พยาบาลของทบวงมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า อาจารย์พยาบาลที่ไม่มีวุฒิกฎ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มามีวุฒิกฎ ที่เป็นดังนี้อาจเนื่องจากผู้ที่ไม่มีวุฒิกฎนั้นมีความเห็นว่า การปฏิบัติการพยาบาลเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการศึกษายาบาล ถ้าอาจารย์มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลมากเท่าไร ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการสอนนักศึกษาเท่า่นั้น ส่วนผู้ที่มามีวุฒิกฎอาจเห็นว่าการปฏิบัติการพยาบาลจะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างไรก็ตาม แต่สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ เทคนิคและวิธีการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ นำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล และปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีความสุข พรจันทร สุวรรณชาติ กล่าวว่าคุณสมบัติของครูอีกประการหนึ่งคือ ความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินการ เรียนการสอนใหม่ประสิทธิภาพ

ทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้มากที่สุด และมีความวิตกกังวลน้อยที่สุด¹

ส่วนอาจารย์พยาบาลของกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุขมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการปฏิบัติการพยาบาลไม่แตกต่างกัน และค่าคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่มผู้ที่มีวุฒิครู และผู้ที่ไม่มียุติกรอยู่ในระดับสูงมาก แสดงว่าอาจารย์พยาบาลของกองงานวิทยาลัยพยาบาล เห็นว่าการปฏิบัติการพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนเช่นกัน

2.3 ในด้านการบริหารการศึกษา อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิต่างกัน ทั้งโดยส่วนรวมและแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตามตารางที่ 10) เหตุผลสำหรับข้อนี้ คือเหตุผลเดียวกันที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.3 คือจากระบบการบริหารของสถาบัน สถาบันการศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีการบริหารการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการ ทำให้อาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านนั้นอย่างมาก จึงมีความคิดเห็นว่า สมรรถภาพในด้านนี้มีความจำเป็นน้อย

2.4 ในด้านการวิจัย อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิต่างกันทั้งโดยส่วนรวมและอาจารย์พยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอาจารย์พยาบาลของกองงานวิทยาลัย มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ภาระหน้าที่ของสถาบัน สมจิตร หนูเจริญกุล ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ของโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย คือการศึกษา การบริการ และการวิจัย² ฉะนั้น อาจารย์พยาบาลของทบวงมหาวิทยาลัย จึงมีความตื่นตัวในเรื่องการ

¹พรจันทร์ สุวรรณชาติ, "การพยาบาลกับการเสริมสร้างคุณภาพการพยาบาล" ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 6, หน้า 317.

²สมจิตร หนูเจริญกุล, "สภาพการศึกษาและการปฏิบัติการพยาบาลในปัจจุบัน," ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2522) : 45.

วิจัย แต่การทำกรวิจัยนั้น อาจมีอุปสรรคหลายอย่าง เช่น การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ทุนทรัพย์ เวลา และความเข้าใจในหลักและวิธีการทำวิจัย สำหรับอาจารย์ของกองงาน วิทยาลัย ถึงแม้จะเห็นความสำคัญของผลการวิจัย แต่ภาระหน้าที่ที่มีได้เน้นหนักประกอบ กับภาระในด้านการผลิตพยาบาล มีความจำเป็นและเร่งด่วนมาก ตามนโยบายของรัฐบาล ทำให้ไม่มีเวลาในการทำกรวิจัย

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูพยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างสังกัดกัน พบว่า ครูพยาบาลทั้งสองสถาบันคือ ของทบวงมหาวิทยาลัย และกองงานวิทยาลัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการสอน การปฏิบัติการพยาบาล และการบริหารการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในด้านการวิจัย พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า กิจกรรมด้านการปฏิบัติการพยาบาล เป็นความจำเป็นในระดับสูงสุด รองลงมาคือกิจกรรมในด้านการสอน ถัดจากกิจกรรมด้านการสอนคือ ด้านการบริหารการศึกษา (ตารางที่ 12) ที่เป็นดังนี้พออธิบายได้ว่า การศึกษาพยาบาลประกอบด้วยการเรียน 2 ภาคด้วยกันคือ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ความสำเร็จของการศึกษาพยาบาล มิได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ดีควบคู่กันไปด้วย การฝึกปฏิบัติในคลินิคจะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาในสิ่งต่าง ๆ คือ

1. มีความชำนาญในการสังเกต
2. เพิ่มความสามารถในการติดต่อกับคนไข้
3. มีความเข้าใจในการสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างคนไข้กับพยาบาล
4. มีความสามารถในการนำหลักการมาใช้ในการให้การดูแลผู้ป่วย

5. มีความเข้าใจและรู้งถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการให้การดูแล

ผู้ป่วย¹

นักศึกษาจะพัฒนาในสิ่งเหล่านี้ได้ก็ครูจะต้องมีความสามารถในการส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการปฏิบัติการพยาบาล พบว่า อาจารย์พยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ให้ค่าคะแนนเรียง 3 ลำดับจากสูงลงมา คือ อันดับ 1 ความสามารถในการสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันดับ 2 ความสามารถในการร่วมมือและประสานงานกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การพยาบาล และอันดับ 3 ความสามารถในการจดบันทึกและรายงานอาการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้ป่วย ส่วนอาจารย์กองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ค่าคะแนน 3 ลำดับ คือ อันดับ 1 ความสามารถในการร่วมมือประสานงานกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การพยาบาล อันดับ 2 - ความสามารถในการสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันดับ 3 ความสามารถในการจดบันทึกและรายงานอาการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้ป่วย

ในด้านการสอน เนื่องจากในปัจจุบันบทบาทของพยาบาลขยายกว้างขวางออกไป ทำให้ฝ่ายการศึกษาจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้ทันบทบาทใหม่ของพยาบาล แต่เดิมการศึกษาพยาบาลเป็นไปในแบบการถ่ายทอดความรู้จากที่พบเห็นมาก่อน การเรียนรู้เกิดจากการจดจำ และนำไปปฏิบัติตามคำสั่ง วิธีการสอนเน้นที่การกระทำและมีการคิด การตัดสินใจ

¹ National League for Nursing and American Psychiatric Association, "An Approach to Education of Psychiatric Nursing Personnel," Report of Seminar Project for Teachers of Psychiatric Aides. (New York : National League for Mental Health Nursing and Psychiatric Nursing Advisory Service, 10 Columbus Circle, 1961), p. 20 - 21.

รวมควายน้อย ปัจจุบันการสอนเน้นที่รูปแบบการแก้ปัญหา ฝึกให้นักศึกษาเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น วิธีการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้เป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างยิ่ง การศึกษาพยาบาลในปัจจุบันยังขาดคุณภาพ ซึ่งวิเชียร ทวีลาภ ได้ให้ความเห็นว่าเป็นมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. ครูพยาบาลส่วนมากมีความรู้ทางทฤษฎีการพยาบาลน้อย
2. ครูพยาบาลที่สอนในคลีนิกขาดทักษะในการประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติการพยาบาล
3. ครูพยาบาลขาดทักษะในการสอนในคลีนิก¹

จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการสอน พบว่า อาจารย์พยาบาลทบวงมหาวิทยาลัย ให้ค่าคะแนนเรียงตามลำดับ คือ อันดับ 1 ความสามารถในการนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการสอนภาคปฏิบัติ อันดับ 2 ความสามารถในการวางแผนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์และ อันดับ 3 ความสามารถในการประเมินผลการศึกษาของนักศึกษา ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล กองงานวิทยาลัยพยาบาล ให้ค่าสำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้ อันดับ 1 ความสามารถในการนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการสอนภาคปฏิบัติ อันดับ 2 ความสามารถในการนิเทศนักศึกษาในการปฏิบัติงานในคลีนิก และอันดับ 3 ความสามารถในการวางแผนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ (ตามตารางที่ 13)

ในด้านการบริหารการศึกษา อาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมค่าน้อย จากแบบสอบถามอาจารย์พยาบาล ให้ค่าคะแนนเรียงจากสูงไปต่ำ 3 ลำดับคือ อาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย ให้อันดับ 1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร อันดับ 2 ควรเข้าใจนโยบาย และปรัชญาของสถาบัน และอันดับ 3 เข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ

¹ วิเชียร ทวีลาภ, "สภาวะการศึกษาพยาบาลของประเทศไทย," หน้า 24 -

ของการสร้างหลักสูตร ส่วนอาจารย์พยาบาลของกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข ให้ความสำคัญ ดังนี้ คือ อันดับ 1 เข้าใจนโยบายและปรัชญาของสถาบัน อันดับ 2 เข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างหลักสูตร อันดับ 3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (ตารางที่ 15)

ในด้านกรวิจัย ภาระหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา ประการหนึ่งคือ การวิจัย เพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ จากแบบสอบถาม พบว่า อาจารย์พยาบาลของทบวงมหาวิทยาลัย ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านกรวิจัย เรียงตามลำดับคือ อันดับ 1 กระตือรือร้นที่จะทำการวิจัยทางการพยาบาลด้วยตนเอง อันดับ 2 ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามหรือให้ข้อมูล แก่ผู้มาขอความร่วมมือในการทำการวิจัย และอันดับ 3 เลือกผลการวิจัยทางการพยาบาลและสาขาอื่น ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสอน ส่วนอาจารย์พยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข ให้คาดคะเนเรียงตามลำดับคือ อันดับ 1 ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามหรือให้ข้อมูลแก่ผู้มาขอความร่วมมือในการทำการวิจัย อันดับ 2 เลือกผลการวิจัยทางการพยาบาลและสาขาอื่น ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสอนและอันดับ 3 อ่านและศึกษางานวิจัยทางการพยาบาลและสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ตารางที่ 16) จากข้อเสนอแนะของอาจารย์พยาบาล กล่าวว่า เหตุที่มีการทำวิจัยน้อย เพราะสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่เข้าใจวิธีการทำวิจัย ไม่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบัน ไม่มีเวลา เนื่องจากมีงานประจำมาก ขาดทุนทรัพย์ในการทำวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่ว ๆ ไป

ผู้บริหารการศึกษาพยาบาล

1. ผู้บริหารการศึกษาพยาบาลควรจัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดย

1.1 ควรจัดให้มีการประชุมพิเศษเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนโดยเฉพาะเรื่อง นโยบายและปรัชญาของสถาบัน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการ

วิจัยแก่อาจารย์ที่เข้าไปปฏิบัติงานใหม่ทุกคน

1.2 สำหรับอาจารย์พยาบาลที่ไม่ได้ผ่านการอบรมทางด้านวิชาครูหรือผู้ที่ไม่วุฒิครู ควรจะได้รับการพัฒนาในเรื่องการเรียนการสอนก่อนปฏิบัติหน้าที่ครูพยาบาล

1.3 ควรให้มีการพัฒนาบุคลากรในด้านการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

1.4 ในการผลิตบุคลากรที่จะออกไปทำหน้าที่อาจารย์พยาบาล หลักสูตรการศึกษาควรจะเน้นเกี่ยวกับบทบาทของครู กระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งหลักและวิธีการทำวิจัย

ผู้บริหารทางการพยาบาล

ควรให้ความร่วมมือและประสานงานในการวางแผนจัดการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และจัดดำเนินการในคลินิกให้เอื้ออำนวยต่อกระบวนการเรียนการสอน อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษายิ่งขึ้น

คณาจารย์

ควรจะได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการเรียนการสอน และควรจะต้องมีการค้นคว้าวิชาการและการวิจัยใหม่ ๆ เพื่อเสริมความรู้แก่ตนเองอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พยาบาลในสถาบันอื่น เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลในสถาบันเหล่านั้น

2. ควรจะได้อะไรถึงสมรรถภาพที่จำเป็นในการทำหน้าที่ อาจารย์พยาบาล (ด้านบริหารการศึกษา ด้านการสอน ด้านการปฏิบัติการพยาบาล และด้านการวิจัย) โดยวิธีสังเกต (Observation) และสัมภาษณ์

3. ควรศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับกรให้ความสำคัญต่อสมรรถภาพในด้านการสอน

ศูนย์วิทยพัทพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย